

Trestní odpovědnost právnických osob – srovnání právní úpravy v České republice a Polsku

Abstrakt

Trestní odpovědnost právnických osob stále vzbuzuje emoce a stále je předmětem jak odborných diskuzí, tak i laických komentářů. Nadto aplikace zákona o trestní odpovědnosti právnických osob v praxi je stále problematičtější a orgány činné v trestním řízení, nejenže nemají jistotu, jak aplikovat jednotlivé instituty a kdy případně uvažovat o sdělení obvinění právnické osobě, ale mnohdy stále nezačínají řízení proti právnickým osobám, neboť takový postup považují za komplikaci v řízení vedeném proti fyzické osobě. Největší aplikační problémy se tak týkají předně samotného posouzení, zda jsou splněny zákonné podmínky pro zahájení trestního stíhání proti právnické osobě a pak otázka tzv. vyvinění a problém případného přenesení důkazní povinnosti na právnickou osobu. V neposlední řadě z pohledu aplikační praxe je pak omezování oprávnění právnické osoby zvolit si obhájce.

I přesto, jak kriticky je možné pohlížet na úpravu trestní odpovědnosti právnických osob, nelze přehlédnout, že jeden z nejbližších sousedů tedy Polsko má se stíháním právnických osob a jejich trestáním ještě větší problémy.

Rigorózní práce ve svém úvodu poskytuje stručný přehled dosud známých a realizovaných modelů trestní odpovědnosti právnických osob v zemích kontinentálního práva. Ne náhodou tak bylo zvoleno Nizozemsko jako první země v kontinentální Evropě, která de facto od roku 1881 pracuje s tímto institutem, byť původně ve velmi omezené podobě. Česká republika totiž byla poslední zemí, která tento institut do svého právního řádu zavedla. Mohla se tak poučit jak z historického vývoje, tak z aplikační praxe všech zemí kontinentální Evropy.

Podstatu práce pak tvoří komparace české a polské právní úpravy včetně srovnání historického vývoje, ústavněprávních východisek a zejména rozdílů v koncepci a aplikační praxi platné právní úpravy, která jednoznačně vyznívá v neprospěch té polské.

Česká a polská úprava jsou analyzovány jak z pohledu kompatibility s normami nejvyšší právní síly, tak i z pohledu efektivity řízení proti právnickým osobám,

problémům spojeným s otázkou místní a věcné příslušnosti jednotlivých soudů, otázkou ukládání sankcí a jejich výkonu.

Největší pozornost je pak věnována specifikům řízení v Polsku, včetně otázky zahájení řízení proti právnické osobě, které je podmíněno právní mocí rozsudku odsuzujícího konkrétní fyzickou osobu, jež de facto jednala jménem nebo v zájmu právnické osoby, či byla oprávněná jednat v důsledku pochybení osoby oprávněné jednat za právnickou osobu.

Závěry de lege ferenda jsou pak zaměřeny na vyhodnocení komparace s přihlédnutím zejména k vládnímu návrhu nového zákona o trestní odpovědnosti právnických osob v Polsku.

Klíčová slova

právnická osoba

přičitatelnost

trestní odpovědnost

řízení